

Nieuwkomerskleuters in jouw groep?

Deel 5: Versterken van het aanbod: hoe doe je dat?

Versterk het reguliere aanbod door het toegankelijk te maken voor de nieuwkomerskleuter. Sluit aan bij ontwikkeling van de kleuter, de thuistaal en cultuur. Stel duidelijke doelen en kies de juiste ondersteuning. Help de kleuter nieuwe taal beter te begrijpen en toe te passen door taalsteun te bieden. Dit vraagt om vooraf goed na te denken over je onderwijsaanpak.

Rijke speelleeromgeving

Creëer een rijke speelleeromgeving en vul die aan met concrete, herkenbare materialen die aansluiten bij de thuisomgeving, cultuur en taal van de kleuter. Dit helpt de kleuter zich te ontwikkelen op zijn of haar eigen tempo.

Doelen stellen en ondersteuning kiezen

Bepaal vooraf wat je wil bereiken met de activiteit of les. Wat is het centrale doel? Welke ondersteuning heeft de nieuwkomerskleuter nodig om dit doel te bereiken? Hoe ga je jouw aanbod versterken? Kies de juiste ondersteuning. Is pre-teaching en herhaling nodig of is alleen taalsteun in de regulier les voldoende om de kleuter te helpen het doel te behalen?

Kies van tevoren welke hulpmiddelen en ondersteuningsmogelijkheden je inzet om het aanbod voor de nieuwkomer toegankelijk te maken.

Plan extra momenten in

Plan aan de hand van je activiteiten momenten voor pre-teaching en herhaling, zodat de kleuter de leerstof beter kan begrijpen en onthouden.

Taalsteun geven

Bedenk van tevoren welke taalsteun je geeft. Kies je voor visuele ondersteuning, een korte extra uitleg van woorden, gebruik van de thuistaal en/of pre-teaching? Maak de les concreet en visueel door materialen, gebaren, mimiek, voordoen, een filmpje of plaatjes te gebruiken. Dit helpt de kleuter de nieuwe taal op een begrijpelijke manier op te pikken.

Visualiseer

Gebruik altijd visuele hulpmiddelen door instructie, activiteiten en boeken te ondersteunen met mimiek en gebaren, beelden en/of tekeningetjes, zodat de kleuter de stof beter kan begrijpen en meedoen.

Voorbeelden

Maak de activiteit begrijpelijk én aantrekkelijk voor de kleuter door visuele middelen in te zetten, zoals filmpjes en afbeeldingen. Korte filmpjes van digitale prentenboeken (in de thuistaal) kunnen de kleuter boeien en daarna kan je het boek in de groep aanbieden. Ook tekenen is een effectieve manier om

verduidelijking te geven; eenvoudige poppetjes, pijlen of tekeningen helpen om iets uit te leggen of ondersteunen gesprekken, bijvoorbeeld bij conflicten tussen kleuters.

- **Verteltafel of poppenkast:** ondersteun het verhaal van een prentenboek door het eerst uit te spelen met poppen en een verteltafel, kamishibai of in een poppenkast.

- **Thematafel:** zet de materialen van de thematafel in bij een instructie.

- **Film:** bekijk een kort filmpje om iets uit te leggen of te laten zien. Of gebruik eerst een digitaal prentenboek voordat je het voorleest of als herhaling.

- **Tekenen:** teken wat je bedoelt (schroom niet). Eenvoudige poppetjes, voorwerpen en pijlen kunnen iets snel verduidelijken.

Voorbeeld ondersteunend tekenen bij een conflict, getekend door Irma Hindriks.

- **Stappenplan visualiseren:** van routines of werkwijzen: 'Hoe trek je jas aan? Hoe vouw je een bootje? Hoe maak je dit werkblad?'

- **Modellen:** je doet voor of laat voordoen wat je verwacht en ondertitelt dit. Bijvoorbeeld hoe je een kwast schoonmaakt, of laat een kleuter die het al beheerst het voordoen.

- **Thuis taal inzetten:** gebruik de thuistaal van de kleuter om begrip te vergroten. Laat een andere kleuter vertalen of laat een ouder het verhaal in de thuistaal voorlezen of een praatplaat bespreken als pre-teaching.

Picto's inzetten?

- Kijk op [Sclera Picto's](#).

Een voorbeeld van een verteltafel (gegenereerd door AI).

- **Picto's:** gebruik picto's om stappen van processen, routines of verwachtingen duidelijk te maken. Bijvoorbeeld voor het kringgedrag: 1. Ik steek een stille vinger op, 2. Ik zit recht op mijn stoel, 3. Ik ben stil wanneer een ander praat, 4. Ik luister naar een ander.

Materialen en aanbod: een rijke speelleeromgeving als uitgangspunt

Misschien vraag je je af of er specifieke lesmaterialen nodig zijn voor nieuwkomerskleuters. In een rijke speelleeromgeving krijgen nieuwkomerskleuters volop kansen om zich te ontwikkelen, zowel impliciet (spelenderwijs) als expliciet via gerichte activiteiten. Betekenisvolle activiteiten, gekoppeld aan een thema, zorgen voor hoge betrokkenheid. Elke kleuter vindt in deze omgeving passende uitdagingen, afgestemd op het eigen ontwikkelingsniveau. Jij als leerkracht creëert deze omgeving aan de hand van doelen.

Voor nieuwkomerskleuters is in de eerste fase vaak extra ondersteuning nodig. Ze ontwikkelen zich, zodra ze gewend zijn, via spel en interactie en leren op die manier ook de nieuwe taal.

Gebruik de LOWAN-ontwikkellijnen om accenten te leggen in je aanbod, doelen te stellen en dit extra aanbod vorm te geven. Specifieke lesmaterialen om de Dagelijks Algemene Taal (DAT) ontwikkeling te stimuleren kunnen in de beginfase helpend zijn.

Het aanbod voor de nieuwkomerskleuter

Het ontwikkelingsniveau van de nieuwkomerskleuter is het uitgangspunt voor je aanbod. Kleuters hebben verschillende ontwikkelingsniveaus, variërend van nauwelijks (samen)speelervaring tot gevorderde taalvaardigheid.

Doelen passend bij het ontwikkelingsniveau

Bepaal het aanbod op basis van het ontwikkelingsniveau van de kleuter. Voor kleuters die net beginnen, kan het nodig zijn om naar een peuterniveau af te dalen. Werk aan de voorwaardelijke doelen, zodat ze snel kunnen aansluiten bij het reguliere aanbod van de groep.

Tips:

- Plan activiteiten die uitdagen tot spelen en ontdekken.
- Zorg dat kleuters sensomotorische ervaringen opdoen.
- Zet peuterboeken met klepjes in om nieuwsgierigheid aan te wakkeren.
- Speel mee volgens de didactiek van de Haan: Verkennen, Verbinden, Verrijken.
- Speel mee en verwoord zo rijk mogelijk (self talk) of wat de kleuter doet (parallel talk).

Taalaanbod in de beginfase

In het begin kan een aangepast aanbod nodig zijn, bijvoorbeeld om de dagelijkse algemene taal (DAT) te labelen of te ontwikkelen. Sluit aan bij de thema's van de groep en herhaal woorden in verschillende speelse contexten.

Specifiek lesmateriaal zoals Klein Beginnen (zie Lesmateriaal voor nieuwkomers in het Primair Onderwijs - LOWAN) of TPR-activiteiten (Total Physical Response) zijn helpend. TPR is gebaseerd op voor-, na- en meedoen. Zinnen kun je zelf bedenken: 'Loop naar de deur.' 'Elif loopt naar de deur.' 'Ik rol de bal.' 'Beyaz rolt de bal.' 'Wij vangen de bal.' Zorg voor voldoende herhaling van de woorden in verschillende contexten.

Tips:

- Gebruik peuterboekjes met nieuwsgierig-makende flapjes.

- Zet een verteltafel in om een prentenboek uit te spelen.
- Gebruik materialen die uitlokken om aangeboden woorden te herhalen en ontdekken.
- Gebruik woordkaartjes van aangeboden woorden om spelletjes mee te doen.
- Zet pictolezen in om zinsbouw te oefenen.

Taalaanbod in de volgende fase

Nieuwkomerskleuters die al gewend zijn aan spelen, gesprekken en voorlezen, stromen doorgaans soepel in, pakken de regels snel op, durven vragen te stellen en begrijpen wat er van hen verwacht wordt. Alleen de Nederlandse taal is nieuw. Ze kunnen met taalsteun aansluiten bij de reguliere activiteiten. Bied wel dagelijkse algemene taal (DAT-woorden) die passen bij het reguliere aanbod. Lesmaterialen zoals Logo3000 zijn helpend om woorden te labelen of om nieuwe kennis aan te leren. Zorg voor voldoende herhaling van de nieuwe Nederlandse labels en nieuwe kennis (labels en concepten).

Versterk je aanbod: taalsteun geven of meer?

Bied in elke fase taalsteun door rustig te spreken, woorden te benadrukken, gebaren in te zetten, woorden en kernzinnen te herhalen, steunzinnen te geven en visuele hulpmiddelen te gebruiken. Bij andere activiteiten kan extra ondersteuning (pre-teaching en herhaling) nodig zijn. Telkens maak je die keuze. In een later stadium kan de taalsteun langzaam afgebouwd worden.

Doelen stellen in een themagerichte aanpak

Themagericht werken vergroot de kans op herhaling van woorden en leerstof. Zorg ervoor dat de extra ondersteuning aansluit bij het thema en de leerstof van de groep. Selecteer woorden van het thema en pre- en reteach ze. Gebruik materialen uit de groep voor pre-teaching en herhaling.

Monitoren, doelen bijstellen en een passende leeromgeving creëren

Als leerkracht monitor je voortdurend de ontwikkeling van de nieuwkomerskleuter. Op basis daarvan stel je nieuwe doelen en creëer je

een rijke, passende speelleer- en taalomgeving. Je past de ondersteuning en taalsteun aan het taal- en ontwikkelingsniveau van de kleuter aan. Zelf contact leggen met de kleuter of het ondersteunen van interactie met anderen kan helpen om veiligheid en vertrouwen te waarborgen. Het gebruik van de thuistaal zorgt voor (h)erkenning en verbinding. Maak daarom duidelijke afspraken over wanneer de thuistaal gesproken mag worden. Bijvoorbeeld als er iets uitgelegd moet worden, alleen in een specifieke hoek waar alle kinderen Arabisch spreken, of tijdens de eerste tien minuten van het spel. Dit kun je visueel ondersteunen met een symbool en een timer.

Over LOWAN

LOWAN ondersteunt scholen en besturen bij het bieden van onderwijs aan nieuwkomers in het funderend onderwijs. We werken daarom samen met gemeenten, samenwerkingsverbanden, hogescholen, universiteiten en andere ketenpartners. LOWAN adviseert, verbindt en presenteert om kennis en praktijkervaring te delen. Zo dragen we bij aan sterk en toekomstgericht onderwijs voor nieuwkomers.